

Bacheloroppgave

Relasjonsarbeid med seksuallovbruddsdømte i fengsel

En kvalitativ studie om hvordan stigma påvirker den profesjonelle i møte med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn

Julie Sævareid og Emma Lokøy Fjæreide

Sosialt arbeid, sosionom

2022

HØGSKULEN
I VOLDA

Gruppeerklæring

Denne oppgaven er vårt eget og selvstendige arbeid. Den gjør ikke bruk av andres arbeid uten at det er oppgitt, den gjør ikke bruk av tekst fra eget arbeid uten at det er oppgitt, og kilder som er brukt er ført inn i både tekst og kildeliste på en måte som gjør at vi ikke vil få en «ufortjent rennomegevinst». Den har heller ikke vært brukt som eksamenssvar eller arbeidskrav tidligere.

Vi vet at oppgaven vil bli elektronisk kontrollert for plagiat og at alvorlig brudd med 'god sitatskikk' blir behandlet som fusk jf. UH-loven §4-7 og §4-8, 3.ledd.

I arbeidet med oppgaven er personopplysninger behandlet i samsvar med retningslinjene som er å finne i Canvas. Oppgaven inneholder ikke opplysninger som kan føres tilbake til enkeltpersoner ut over det som de har godtatt gjennom samtykke eller som er offentlig kjent.

Vi gir Høgskulen i Volda rett til å publisere oppgaven vederlagsfritt i elektronisk form.

Sammendrag

Mennesker som begår seksuelle handlinger mot barn er et reelt samfunnsproblem i Norge. Seksuallovbruddsdømte er innsatte det er knyttet sterke stigmatiserende holdninger til, noe som kan medføre brutte relasjoner og isolasjon. Selv om mange tar avstand fra de domfelte, er det ikke alle som verken vil eller kan gjøre det. Sosialarbeidere er profesjonsutøvere som står i relasjon til marginaliserte og stigmatiserte grupper. Med verdier som blant annet likeverd, ikke-diskriminering og respekt i bunn, skal alle brukere og innsatte få rettferdig behandling i møte med hjelpeapparatet. Likevel viser forskning at det finnes stigmatiserende holdninger i hjelpeapparatet, og at dette kan påvirke rehabiliteringsforløpet til seksuallovbruddsdømte i fengsel. For å unngå forskjellsbehandling i hjelpeapparatet er det aktuelt å rette fokus mot stigmaproblematikk, samt få mer nasjonal forskning knyttet til dette. Studiens overordnede perspektiv er teori knyttet til stigma og relasjonsarbeid *i, gjennom og med* relasjon. Oppgaven ønsket å finne svar på hvordan sosialarbeidere opplever relasjonsarbeid med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Studien er en beskrivende kvalitativ intervjustudie, hvor dybdeintervju ble benyttet for å få innblikk i informantenes erfaringer og refleksjoner. Data ble innhentet fra fengsler lokalisert i ulike regioner i Norge, med utelukkende mannlige innsatte. Funnene viser til at informantene omtaler seksuallovbruddsdømte på en stigmatiserende måte. Samtlige informanter opplever usikkerhet knyttet til samhandling med seksuallovbruddsdømte og deres private nettverk. Noe som påvirker endringsarbeidet med innsatte. Studien konkluderer med at sosialarbeiderne opplevde relasjonsarbeid med seksuallovbruddsdømte som krevende og derfor etablerte en profesjonell distanse. Noe som på den ene siden medførte at sosialarbeiderne håndterte å stå *i* relasjonen, men som på den andre siden påvirket endringsarbeid i løpet av soningsoppholdet.

Abstract

Persons committing sexual abuse towards children is a real problem in the Norwegian society. Convicted sex offenders are associated with heavy stigmatized attitudes. A sentence that can lead to broken relations and isolation. Although most people distance themselves from the convicted abusers, not everybody can or will distance themselves. Social workers are exercising a profession which entails that they have to stand in relation to marginalized and stigmatized groups. With basic values like equality, non-discrimination and respect, all service users should be met with fair and just treatment by the professionals. Still, research finds that stigmatizing attitude is present within the field of social work, and that the presence of such attitude affects the path of rehabilitation for convicted sex offenders in prison. To avoid deviating treatment of convicted sex offenders in the social services it is important to direct focus towards the prevailing stigmatizing issue, in order to have more research on this area at a national level. The main perspective of this study is theory related to stigma and relational work *in, through* and *with* the relation. The study has set a goal to find answers as to how social workers experience relational work with persons convicted for sexual misconduct towards children. The study has been conducted as a descriptive, qualitative interview study where in-dept interviews were used as a method to get insight into the experiences and reflections of informants in their work with convicted sex offenders. Data was gathered from prisons localized in different regions in Norway. The findings show that the informants refer to the convicted sex offenders in a stigmatizing way. All of the informants experience uncertainty related to interaction with the convicted sex offenders and their private network, this uncertainty in turn affect the behavioral change work with the inmates. The study concludes that social workers find relational work with sexual crime convicted to be demanding and in doing so the social workers establish a professional distance towards the inmates. On one hand it has the effect that the social workers are able to uphold their work in the relation, on the other hand this distancing also affect the change work going taking place during the prison term of the convicted persons.

Forord

Oppgaven representerer avslutningen på tre spennende og innholdsrike år ved Høgskulen i Volda. Den består av nyttige teoretiske verktøy og ny kunnskap som vi kommer til å ta med oss videre, både i masterskriving og arbeidshverdag. Vi ønsket å fordype oss i noe som berører samfunnet, men ikke prates mye om. Vi har troen på å løfte fram tabubelagte temaer, for å bidra til mer åpenhet i samfunnet. Problemene vil ikke slutte å eksistere, selv om man lukker øynene for dem. Samtidig ville vi se på sentrale elementer i sosialfaglig arbeid, slik som relasjonsarbeid og profesjonsetikk. Oppgaven og bachelorstudiet har bidratt til ny kunnskap og utvikling hos oss som sosionomer, men også som personer.

Takk til veilederen vår, Roar Stokken, som aktivt har veiledet oss gjennom hele prosessen. Han har utfordret oss, sett potensialet i oss og aldri gitt oss noe gratis, noe som har ført til en svært lærerik forskningsprosess. Vi ønsker også å rette en stor takk til informantene som ønsket å delta i vårt forskningsprosjekt. De gav oss verdifull kunnskap om arbeidslivet og gode refleksjoner rundt oppgavens problemstilling.

Ønsker deg en god lesing!

Innhold

Gruppeerklæring	iii
Sammendrag	iv
Abstract	v
Forord	vi
Innhold	vii
Innledning	1
Oppgavens nytteverdi og problemstilling.....	2
Kunnskapsgrunnlag.....	4
Bakgrunn.....	4
Perspektiver	4
Stigma	5
Relasjoner	6
Metode	10
Utvalg	10
Intervju	10
Transkripsjon og analyse	11
Ethiske vurderinger.....	12
Kvalitet	12
Funn.....	14
Arbeid i relasjon.....	14
Arbeid gjennom relasjon	15
Arbeid med relasjon.....	17
Diskusjon.....	19
I relasjon.....	19
Avslutning.....	21
Gjennom relasjon	21
Avslutning.....	23
Med relasjon	23
Avslutning.....	25
Konklusjon	26
Bibliografi.....	28

Innledning

Som sosialarbeider møter man mennesker med ulike utfordringer og i ulike livssituasjoner. Sosialarbeidere kan oppleve å møte brukere som har begått handlinger det er knyttet stigma til, eksempelvis vold, rus og seksuelle overgrep. Ved å ha kompetanse innenfor mellommenneskelig arbeid, samt forståelse av ulike sosiale problem bidrar man til å yte god hjelp til brukere (Kleppe, 2019, s. 142; Levin & Ellingsen, 2019, s. 123). Mangel på kompetanse kan gå på bekostning av kvaliteten på yrkesutøvelsen. Vi har i denne oppgaven valgt å rette fokus mot en sterkt stigmatisert brukergruppe for å undersøke et ekstremtilfelle. Oppgaven vil rette fokus mot relasjonsarbeid med innsatte som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Seksuelle overgrep blir begått av kvinner og menn, i dette tilfellet rettes fokuset mot mannlige overgripere. Seksualforbrytere utgjør om lag 15% av alle innsatte i norske fengsler (Håkonsen, 2016). I fengselet skal domfelte sone under kriminalomsorgens visjon «straff som endrer» (Kriminalomsorgen, u.d.). Ved hjelp av de strukturelle rammene rundt fengselsstraff, fengselsbetjenter og sosialarbeidere skal straffen bidra til endring hos innsatte. Forskning viser at det er knyttet stigma til mennesker som har begått seksuelle overgrep mot barn (Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 21; Friestad, Mjåland, & Pape, 2021, s. 11). Stigmaet påvirker relasjonen innsatte imellom, og relasjonen mellom sosialarbeider og seksualforbryter (Craig, 2005, ss. 198-199; Friestad, Mjåland, & Pape, 2021, s. 2). Relasjonsarbeidet vil derfor kunne bli påvirket av holdningene rundt forbrytelsen, både fra lovbyteren selv og sosialarbeideres holdninger. Sosialarbeidere arbeider med utgangspunkt i det yrkesetiske grunnlagsdokumentet der verdier som likeverd, respekt og ikke-diskriminering står sentralt (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 4). Slike verdier skal gjenspeiles i yrkesutøvelsen uavhengig av hvilken brukergruppe en arbeider med.

Stigma knyttet til seksuelle overgrep kommer blant annet fram gjennom uttalelser i den offentlige debatten. Et eksempel på dette er da daværende justisminister Sylvi Listhaug omtalte pedofile som monstre i 2018 «Nå får jeg kritikk for å ha kalt pedofile overgripere for monstre. Pedofile er ikke ofre. De er monstre! Hva skal man kalle personer som voldtar barn... Jeg kommer alltid til å kalle en spade for en spade!» (Flaarønning, 2018). Utsagnet viser stigmatiserende holdninger i den offentlige debatten og vitner om fordommer knyttet til mennesker som begår denne handling, selv blant våre fremste folkevalgte. Begrepet pedofil er i mange tilfeller misvisende, da mange har ulike assosiasjoner om hva begrepet innebærer. Å

være pedofil er ikke ensbetydende med at man begår seksuelle overgrep mot barn (Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 30; Helsenorge, 2021). Pedofili defineres som en seksuell tiltrekning mot barn før eller i tidlig puberteten (Helsenorge, 2021). På bakgrunn av dette kommer vi ikke til å benytte oss av definisjonen pedofil, ettersom vi retter fokus mot mennesker som er dømt for handlingen. Betegnelsene som vil være gjennomgående i oppgaven er *mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn og seksuallovbruddsdømte*.

Oppgavens nytteverdi og problemstilling

Tidligere forskning rundt problemstillingen var mangelfull, da spesielt innenfor norsk forskning. Vi benytter derfor hovedsakelig engelske artikler rundt stigma og seksuallovbruddsdømte. Når det kommer til tidligere forskning innenfor relasjonsarbeid blir artikler fra andre instanser benyttet og knyttet opp til sosialfaglig arbeid i fengsel. Litteratur rundt barn og mennesker som er utsatt for seksuelle overgrep har relativt stort omfang sammenlignet med litteratur som omhandler overgriperen. Dette viser seg også å være tilfelle innenfor studiet sosialt arbeid, hvor det er stort fokus på ofrene. Som sosialfaglig profesjonsutøver arbeider man med marginaliserte brukergrupper, uavhengig om de er offer eller overgriper. Man må derfor forholde seg til utallige faktorer rundt brukeren og brukerens handlinger, deriblant samfunnets stigma og egne holdninger knyttet opp mot handlingen. Med bakgrunn i dette bidrar oppgaven til kunnskap innenfor stigmaets påvirkningskraft i møte med marginaliserte grupper, da spesielt seksuallovbruddsdømte. Videre viser den til profesjonsutøveres håndtering av profesjonalitet i møte med stigmatiserte brukergrupper.

For å få tilgang til erfaringene sosialarbeidere sitter med, var det hensiktsmessig å undersøke hvordan relasjonsarbeid med seksuallovbruddsdømte foregår i fengsel. I tillegg til å undersøke hvordan stigma og egne holdninger kan påvirke arbeidet. Med utgangspunkt i dette er problemstillingen følgende:

Hvordan opplever sosialarbeidere relasjonsarbeid med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn?

For å besvare problemstillingen ble det utarbeidet tre forskningsspørsmål. Disse retter søkelyset mot ulike aspekter ved relasjonsarbeidet basert på Levin og Ellingsens inndeling av arbeid *i, gjennom og med* relasjon (Levin & Ellingsen, 2019, s. 112).

- *Hvordan opplever sosialarbeidere å stå i relasjon med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn?*
- *Hvordan opplever sosialarbeidere å arbeide gjennom relasjon med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn?*
- *Hvordan opplever sosialarbeidere å arbeide med relasjon med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn?*

Kunnskapsgrunnlag

Bakgrunn

Seksuelle overgrep mot barn blir av Henry Kempe definert som «en handling barnet ikke kan forstå, ikke er modent for og ikke kan gi sitt informerte samtykke til» (Nordhaug, 2018, s. 38). Barn under 16 år blir ikke ansett som samtykkekompetente i Norge (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 48). Mennesker dømt for seksuelle overgrep mot barn kan jf. straffelovens §§299, 301, 303, 304 få opptil 21 år fengsel avhengig av alvorlighetsgrad, barnets alder og overgrepets karakter (Straffeloven, 2005). Fengselsopphold blir brukt som straff etter dom om ubetinget soning eller forvaring, og har som formål å innskrenke friheten til enkeltindividet (Kriminalomsorgen, u.d.). Humanitet, rettssikkerhet og likebehandling er sentralt innen kriminalpolitikken og hvordan fengselsstraff er lagt opp (Kriminalomsorgen, u.d.). Kriminalomsorgen jobber ut fra visjonen «straff som endrer», med verdiene åpenhet, trygghet og nytenking i front (Kriminalomsorgen, u.d.). Visjonen «straff som endrer» har som formål å tilrettelegge for at den domfelte skal oppnå endring i sitt kriminelle handlingsmønster (Kriminalomsorgen, 2021, s. 9). Alle seksuallovbruddsdømte får tilbud om å delta i behandlingsprogrammet SOTP (Sex Offender Treatment Program) underveis i soning. Behandlingsprogrammet er frivillig og består av individuell- og gruppeterapi, samt arbeid med temaer knyttet til seksuelle overgrep (Helse Stavanger, u.d.). Målet med behandlingsprogrammet er å bryte handlingsmønster og forhindre nye overgrep (Mews, Bella, & Purver, 2017, s. 1). Programmet ble først tatt i bruk av Bergen fengsel i 1998 og har deretter blitt benyttet av andre fengsler i Norge (Wernersen, 2018). Behandlingsprogrammet har senere blitt kritisert på at det ikke er nyansert nok og at det derfor ikke fungerer etter sin hensikt (Wernersen, 2018). Seksuallovbruddsdømte har over tid blitt sett ned på innad i fengslene, både av innsatte og ansatte (Håkonsen, 2016). Ord som «Jævla pedo» og «spedalsk» er eksempler på hvordan innsatte omtaler seksuallovbruddsdømte (Falch-Nilsen & Billington, 2016; Håkonsen, 2016).

Perspektiver

Sosialt arbeid innebærer spenningsfeltet teori og praksis, som gjensidig påvirker hverandre (Levin, 2019, ss. 39-40). Teori er retningsgivende for praksis og praksiserfaringer bidrar til en dypere forståelse av teori (Kojan & Storhaug, 2019, s. 185). Denne delen av oppgaven tar for seg relevant teori som er aktuell for analyse av empiri. Sentrale teorier som blir benyttet for å

besvare problemstillingen er teori knyttet til relasjon og stigma. Stigma kan påvirke sosialarbeideres holdninger og yrkesutøvelse, og blir dermed aktuelt å se på i sammenheng med relasjonsarbeid. Innledningsvis vil vi trekke fram profesjonsetikken som ligger til grunn for sosialfaglig arbeid. Profesjonsetikk innebærer klare etiske verdier den aktuelle profesjonen skal ha til felles (Skorstad, 2019, s. 176). Dette skal bidra til å sikre kvaliteten ved tjenestene profesjonen tilbyr. Profesjonsetikken i sosialt arbeid tar utgangspunkt i det yrkesetiske grunnlagsdokumentet. Dokumentet er utarbeidet av Fellesorganisasjonen (FO) og viser til sentrale verdier og prinsipper sosialarbeidere skal ha til grunn for sitt arbeid i møte med marginaliserte brukergrupper (Skorstad, 2019, ss. 183, 195). Formålet med det yrkesetiske grunnlagsdokumentet er å styrke etisk bevissthet og handling blant sosialarbeidere (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 3). Sentrale verdier i dokumentet kan til tider utfordres avhengig av hvilke brukergruppe en arbeider med. Verdier som særlig er relevant i arbeid med seksuallovbruddsdømte er respekt for enkeltindividet, likeverd, tillit, åpenhet, rettferdighet og ikke-diskriminering (Skorstad, 2019, ss. 183-191).

Stigma

Som sosialarbeider arbeider en med marginaliserte mennesker med tilknyttet stigma, fordommer og stereotypier. Stigma ble av Erving Goffman betegnet som en dypt diskrediterende egenskap knyttet til bestemte trekk eller atferd (Norvoll, 2019, s. 102; Goffman, 2010, ss. 20-22, 45). Stigmatisering er en prosess hvor samfunnets sosiale konstruksjoner, normer og sanksjoner basert på det gitte samfunnets normalitetsforståelse påvirker enkeltindividers identitet (Goffman, 2010, ss. 20-22, 43-44). Forskning viser at pedofile er et eksempel der stigma fører til diskriminering og utestengelse fra samfunnet (Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 30). Goffman hevder at stigmatiseringen av enkelte mennesker og grupper kan ødelegge et individs identitet som følge av å ha blitt plassert innenfor en diskrediterende kategori (Goffman, 2010, s. 20). Dette underbygger Feldman og Crandall i sin forskning hvor de sier at stigmaet i mange tilfeller kan være like skadelig som utfordringen personen i utgangspunktet har (Feldman & Crandall, 2007, s. 137). Stigmatiseringen påvirker individets syn på seg selv grunnet opplevelsen av å ikke være akseptert, ettersom mennesker trekker seg unna (Goffman, 2010, ss. 24-25; Norvoll, 2019, s. 104). Dette kan føre til at terskelen for å søke hjelp blir høyere, og det kan dermed bli mer utfordrende å forebygge seksuelle overgrep (Feldman & Crandall, 2007, s. 138; Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 22). Stigma og stemping fra samfunnet kan etterhvert føre til at

individer går inn i en selvoppfyllende profeti, hvor individet handler på den måten samfunnet forventer basert på fordommer knyttet til avviket (Norvoll, 2019, s. 105). En konsekvens av dette kan være at den domfelte heller velger å oppsøke miljøer hvor slike handlinger og holdninger er akseptert (Grøndahl, Sandbukt, & Kristoffersen, 2021, s. 3).

Hvordan en omtaler seksuallovbruddsdømte kan trolig spille inn på rehabiliteringsforløpet (Grøndahl, Sandbukt, & Kristoffersen, 2021, s. 3). Forskning viser at den profesjonelles holdning var mer negativ ovenfor seksuallovbruddsdømte enn andre innsatte (Craig, 2005, s. 197). Mennesker dømt for seksuelle overgrep ble ansett som mer uforutsigbar og farlig enn andre innsatte, noe som kan anta har en sammenheng med de fordommer og forestillinger samfunnet har til gruppen (Craig, 2005, s. 199). Forskning viser også at kvinner opplevde det mer ubehagelig å være i kontakt med seksualovergripere enn menn (Craig, 2005, ss. 203-204). Det viser seg at lite kontakt med den stigmaet gjelder kan føre til økt stigma, mens samhandling kan føre til mer aksept (Feldmand & Crandall, 2007, s. 139). Flere viser til at opplæring og kurs rundt tematikken kan ha positiv innvirkning på holdningene til profesjonelle, i form av mer forståelse av brukergruppen (Craig, 2005, s. 206; Friestad, Mjåland, & Pape, 2021, s. 3). De ansattes holdninger kan påvirke arbeidet med innsatte og innsattes atferd basert på hvordan de blir behandlet (Craig, 2005, s. 198). Stigmatiserende holdninger fra ansatte kan forekomme ubevisst (Norvoll, 2019, s. 105). Stigma knyttet til pedofile kan for mange føre til sinne og sterke negative stereotypier knyttet til gruppen (Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 22).

Relasjoner

Relasjonsarbeid er en sentral del av arbeidshverdagen til sosialarbeidere (Levin & Ellingsen, 2019, s. 112). Killén framhever kompetanse rundt relasjon og relasjonsarbeid som en grunnleggende faktor for yrkesutøvelsen i sosialt arbeid (Killén, 2008, s. 28) Dette innebærer at sosialarbeideren skal ha kunnskap om og bidra til åpenhet, tillit og respekt i møte med brukeren som igjen vil føre til en opplevelse av troverdighet og tilknytning (Killén, 2008, s. 28; Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017, s. 87). Slike grunnpilarer viser seg å være viktig i brukerens potensielle bedringsprosess. Levin og Ellingsen deler relasjonsarbeid inn i tre ulike sammenhenger, *i* relasjon, *gjennom* relasjon og *med* relasjon (Levin & Ellingsen, 2019, s. 112).

I relasjon omhandler all mellommenneskelig samhandling som skaper forbindelser mellom mennesker og samfunnet (Levin & Ellingsen, 2019, s. 113). Ved å være i det sosiale systemet fengsel, er innsatt og ansatt *i* relasjon til hverandre. Det sosiale systemet i fengsel innebærer et asymmetrisk maktforhold mellom innsatte og ansatte, hvor det foreligger tydelige roller og forventninger (Levin, 2019, s. 42). Bevissthet rundt den asymmetriske maktrelasjonen legger grunnlag for videre relasjon. Sosialt arbeid *i* relasjon påvirker alle faser av arbeidet, blant annet kontaktetablering, opparbeiding av tillit, støtte og endringsarbeid. Som sosialarbeider inntar man en profesjonell rolle, noe en må være bevisst i opparbeiding av relasjon med brukere. Profesjonalitet er ikke ensbetydende med at man skal legge vekk sin personlige væremåte (Kleppe, 2019, ss. 141-142). Det kan være naturlig og nyttig å være personlig i møte med brukere, men en balanse mellom privat, personlig og profesjonell er viktig. Det blir derfor profesjonsutøveren sitt ansvar å reflektere over egne holdninger og praksis for å ivareta sin profesjonalitet. Sosialarbeideres relasjonelle ferdigheter er avgjørende for kvaliteten på relasjonen (Aubert & Bakke, 2008, s. 16). En relasjonskompetent fagperson innehar kompetanse innenfor relasjonsarbeid og klarer å være nær brukere uten å føle seg truet eller miste kontroll over egne reaksjoner (Aubert & Bakke, 2008, s. 83). Som sosialarbeider har man et sett av redskaper og tenkemåter som kan bidra til å forstå og håndtere andre mennesker med ulike utfordringer (Kleppe, 2019, s. 142). Et eksempel på dette er mentaliseringsteori, som er et nyttig verktøy for forståelse av brukerens tanker og følelser (Wallroth, 2011, s. 12). Dette kan være hjelpsomt både i kontaktetablering og videre i relasjonen. Mentalisering har en tosidighet, som handler om at man både skal forstå andres emosjoner og tanker, samt at man skal være bevisst egen væremåte (Wallroth, 2011, s. 12).

For at sosialarbeider skal kunne hjelpe brukeren med å oppnå endring, vil interaksjon mellom bruker og sosialarbeider være nødvendig. Denne form for arbeid omtales som *gjennom* relasjon, hvor relasjonen mellom bruker og sosialarbeider er den sentrale ressursen i endringsarbeidet. Formålet med relasjonsarbeidet er å bidra til endring gjennom tillit, åpenhet og respekt (Levin & Ellingsen, 2019, s. 115). En god relasjon vil bli gjensidig forsterket gjennom anerkjennelse, respekt, møte brukeren der den er og brukermedvirkning (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017, ss. 86-87). Brukermedvirkning er sentralt i arbeid *gjennom* relasjon og innebærer at brukeren selv skal ha mulighet til å medvirke i egen sak (Ellingsen & Skjefstad, 2019, s. 106). Andre faktorer som kan spille inn på relasjonen er sosialarbeiderens egen forforståelse, kompetanse og erfaring rundt problemstillingen (Levin

& Ellingsen, 2019, s. 116). Samfunnets holdninger knyttet til problematikken vil også kunne ha en innvirkning på relasjonen (Levin & Ellingsen, 2019, s. 116). Endringsarbeid i fengsel kan eksempelvis være individuell- og gruppeterapi hvor relasjonen mellom bruker og sosialarbeider er avgjørende for arbeidet. Gjennom samtalene kan brukere få bedre forståelse av egen livssituasjon og verktøy for å håndtere situasjonen (Shulman, 2018, ss. 260-267). Dersom innsatte selv ikke ønsker hjelp, kan det være utfordrende å etablere tillit (Levin & Ellingsen, 2019, s. 115). Et viktig element her er mestring, og opplevelsen av å være aktør i eget liv. Albert Banduras teori om mestringstro (self-efficacy) fremhever at sjansen for mestring øker betraktelig dersom individet har tro på egne evner (Manger, 2018, ss. 241-251). Sosialarbeider har en viktig rolle som motivator og støttespiller for at brukere skal ha bedre mulighet for å oppnå mestring knyttet til sine utfordringer. Dette underbygger Paulsen mfl. ved at relasjonsarbeid kan bidra til opplevelsen av støtte, mestring og anerkjennelse (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017, s. 87).

Arbeid *med* relasjon handler om å styrke brukerens relasjoner til medmennesker eller andre arenaer (Levin & Ellingsen, 2019, s. 113). Dette kan eksempelvis være arenaer som skole og jobb (Levin & Ellingsen, 2019, s. 113). Her vil formålet være å styrke brukerens relasjoner til andre, eller å påvirke hvordan andre forholder seg til brukeren (Levin & Ellingsen, 2019, s. 114). En viktig del av relasjonsarbeid handler om å ta tak i brukerens egne ressurser, eksempelvis i form av nettverk. Brukerens nettverk kan ses på som en ressurs for å forstå og håndtere den oppståtte utfordringen, og ikke minst viktig etter endt soningen. Å rette fokus mot innsattes private nettverk vil være viktig innenfor kriminalomsorgen ettersom soningen vil påvirke flere enn bare den domfelte (Hansen, Arvesen, & Tonholm, 2013, s. 185). Dette for å styrke eventuelle svekkede og brutte relasjoner, samt ivareta pårørende i prosessen. Et eksempel på arbeid *med* relasjoner er nettverksarbeid, hvor målet er å bedre brukerens relasjoner til familie, venner og andre aktører i brukerens nettverk (Fyrand, 2018, s. 101). Familie er en viktig del av individers hjelpe- og omsorgsbehov, og er gjerne de som gir langvarig hjelp (Fyrand, 2018, s. 116). Dette forsterker viktigheten av å opprettholde eller forbedre relasjonen til den innsattes private nettverk. Ifølge Berge mfl. kan sosialarbeiderne fungere som brobygger mellom brukeren og deres nettverk (Berge, Karagöz, & Frantzen, 2012, s. 326). Dette ved å arbeide *med* relasjoner ved hjelp av ulike nettverksmøter, som igjen kan føre til bedret livskvalitet for bruker (Starckjohann, Berntsen, Rannug, Eriksen, & Frydenlund, 2015, s. 151). Videre kan det å jobbe med brukerens handlingsrepertoar inngå som en del av arbeid *med* relasjoner (Levin & Ellingsen, 2019, s. 114). Dette handler om å ta

tak i brukerens nåværende måter å håndtere ulike relasjoner på, og jobbe for å unngå ugunstige handlingsmønstre (Levin & Ellingsen, 2019, s. 114).

Metode

Studien er en beskrivende kvalitativ intervjustudie, hvor dybdeintervju ble benyttet for å få innblikk i informantenes erfaringer og refleksjoner (Tjora, 2018, s. 114). Intervjuene har som formål å innhente datamateriale som kan gi informasjon om relasjonsarbeid i fengsel, med fokus på samhandling mellom sosialarbeider og mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn.

Utvalg

Det ble gjennomført intervju med tre informanter fra ulike fengsler i Norge. Informantene har ulik utdanning, men har alle stillingstittel tilsvarende sosialarbeider eller sosialkonsulent. Rekrutteringsprosessen bestod av å kontakte fengslene per telefon med en presentasjon av oss og prosjektet. Dette resulterte i rask tilbakemelding og videre avtale via e-post. Alle informantene har mer enn fem års sosialfaglig erfaring med arbeid i fengsel. Utvalget er basert på geografisk plassering og eventuelle behandlingsprogram som er utformet for seksuallovbruddsdømte. Informantene representerte fengsler fra ulike regioner i Norge. Fengslene hadde kun mannlige innsatte, var av ulik størrelse og hadde ulik kompetanse knyttet til seksuallovbruddsdømte. To av informantene representerte fengsler med behandlingstilbud til mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Ved å intervju informantene ved fengsler med og uten behandlingsprogram bidro det til et visst sammenligningsgrunnlag hvor vi fikk muligheten til å undersøke i hvilken grad dette innvirket på relasjonsarbeid og stigma.

Intervju

I denne kvalitative studien benyttet vi dybdeintervju for innhenting av empiri for å få innblikk i informantenes subjektive erfaringer og refleksjoner knyttet til temaet (Tjora, 2018, ss. 113-114; Tjora, 2021, s. 243). Vi utarbeidet en semistrukturert intervjuguide, dette for å ha en strukturert plan med mulighet for å stille oppfølgingsspørsmål (Tjora, 2018, ss. 113, 153, 155). Intervjuguiden ble utarbeidet gjennom en deduktiv tilnærming, hvor vi delte spørsmålene inn i bolker for at det skulle være oversiktlig for oss og intervjuobjektet (Tjora, 2018, ss. 24, 157). I forkant av intervjuene fikk informantene utdelt problemstilling og en kort beskrivelse av tema for å få innblikk i oppgavens omfang. Vi ønsket ikke å sende intervjuguiden med alle spørsmålene, ettersom vi ønsket genuine og erfaringsbaserte svar,

med åpning for refleksjon og oppfølgingsspørsmål. Intervjuene ble gjennomført etter tidspunkter bestemt i dialog med informantene.

Gjennomføringen av intervjuene skjedde gjennom videosamtale over Teams, grunnet lang reisevei mellom oss og informantene. Intervju over telefon kan være utfordrende, ettersom man ikke kan observere hverandres kroppsspråk (Tjora, 2018, s. 169). Vi ønsket derfor å ha samtalene med kamera for å kunne se hverandres kroppsspråk og ansiktsuttrykk underveis i intervjuet, noe alle informantene var enig i. Etter samtykke fra informantene valgte vi å ta lydopptak av intervjuene. Dette gjorde vi for å kunne være til stede i samtalen og å ha fullt fokus på informanten (Tjora, 2018, ss. 166-167). Begge var til stede i gjennomføringen av intervjuene, og fordelte spørsmålene i intervjuguiden. Dette var et bevisst valg for at informanten skulle få en relasjon til begge forfatterne av oppgaven. Vi stilte supplerende spørsmål der det falt seg naturlig. Lengden på de tre intervjuene var relativt jevn, og varte mellom 50-60 minutt.

Informant	Stillingstittel	Dato	Lengde
1	Miljøterapeut	15.03.2022	60 min
2	Seniorkonsulent	16.03.2022	53 min
3	Avdelingsleder på servicetorget	16.03.2022	52 min
Totalt:			165 min

Transkripsjon og analyse

Innsamlet data ble transkribert og kodet manuelt via dataanalyseverktøy MAXQDA (VERBI Software, 2021). Det ble benyttet tidskoder underveis i transkriberingen for lettere å finne fram til hvor i lydfilen transkripsjonen var. Vi forholdt oss til et relativt moderat detaljnivå ved å fjerne verbale fyllord. Dette for å få mest mulig detaljert materialet, uten ord som ikke var av betydning i analysen. Muntlig tale ble omskrevet til skriftlig grammatikk og informantenes dialekt ble omgjort til bokmål. Dette for å sikre informantene og fengslenes anonymitet (Tjora, 2018, s. 174). Ulike sitat som blir benyttet i funn og diskusjonsdel er lettere omskrevet til skriftlig bruk.

Etter transkribering benyttet vi MAXQDA sitt kodesystem hvor vi induktivt delte inn i åtte ulike koder (Tjora, 2018, s. 24). Videre systematiserte vi kodene under tre hovedgrupper basert på forskningsspørsmålene. Kodene er beskrivende for sentrale temaer i materialet, noe som fungerte som et svært tidsbesparende verktøy ved senere analyse (Tjora, 2018, s. 201). Kodene som ble benyttet var «rolle», «omtale», «mennesket bak handlingen», «kartlegging», «straff som endrer», «oppnådd endring», «privat nettverk» og «offentlig nettverk». Dette utgjorde til sammen 135 koder. Materialet ble analysert gjennom SDI-modellen, som innebærer at vi benyttet både deduktiv og induktiv metode gjennom forskningsprosessen (Tjora, 2018, s. 18).

Etiske vurderinger

God forskningsetikk innebærer å opptre respektfullt og høflig i møte med forskningsobjektene (Stokken, Andenes, Båtevik, & Folkestad, 2021, s. 154). I tillegg må en ha tillatelse til gjennomføring av intervju, samt følge gjeldende lovverk (Reutter, 2021, s. 89).

Datainnsamling for vårt prosjekt er godkjent av NSD 10/8 2021 og har referansekode: 367626. Informantene signerte samtykkeskjema fra NSD før intervjuet. Samtykkeskjemaet informerte om informantenes rettigheter før og etter intervjuet, blant annet anonymisering og informantens rett til å trekke seg underveis i prosjektet. Her var det også spørsmål knyttet til lydopptak av intervjuet. Informantens rettigheter ble også repetert muntlig i starten av hvert intervju. Dette for at informantene skal få innsikt i prosessen, samt trygghet og tillit til oss og prosjektet (Stokken, Andenes, Båtevik, & Folkestad, 2021, s. 154).

Kvalitet

Kvaliteten på forskningen avhenger av valg som er foretatt gjennom prosessen og sier noe om hvorvidt studien er pålitelig. Kvaliteten kan diskuteres gjennom validitet og reliabilitet (Tjora, 2018, s. 231). Validitet, også kalt gyldighet, handler om hvor godt datamaterialet sier noe om det du vil ha svar på (Tjora, 2018, s. 232; Stokken, Andenes, Båtevik, & Folkestad, 2021, s. 155). Gyldigheten kan ivaretas gjennom å tydeliggjøre valg man har tatt underveis i prosessen, samt forklaring på hvorfor (Tjora, 2018, s. 234). Gjennom forskningen oppnådde vi relativt høy validitet, da vi stilte spørsmål rundt sosialarbeidernes opplevelse av relasjonsarbeid med seksuallovbruddsdømte, og dermed fikk innsikt i informantenes

individuelle erfaringer og refleksjoner. Det vil derimot ikke si at deres opplevelse er representativt for alle sosialarbeidere i fengsel. Noe som kan påvirke forskningens validitet er at ingen sosialarbeidere vil fremstille seg selv og kriminalomsorgen i dårlig lys, eller vil innrømme at de har stigmatiserende holdninger ovenfor brukere. Dette var årsaken til at vi valgte å anonymisere alle informantene, i håp om at anonymitet ville sikre ærlige svar. Informantene har ulike stillingstitler, noe som kan bety at de har ulike fokusområder og arbeidsoppgaver i sitt arbeid. Selv om det eksempelvis kan være forskjeller mellom sosialkonsulent og miljøterapeut, ser vi at svarene peker i samme retning. Dette er et element som bidrar til styrket validitet, ettersom problematikken er aktuell uavhengig av stillingstittel. Grad av reliabilitet sier noe om hvorvidt forskningen er pålitelig og 'til å stole på' (Stokken, Andenes, Båtevik, & Folkestad, 2021, s. 156; Tjora, 2018, s. 238). Det ble derfor prioritert å finne forskning og teori som sikret faglige og forskningsbaserte diskusjoner, for å bidra til økt reliabilitet. Tjora og Reutter påpeker viktigheten av refleksjon over valg underveis i prosessen (Tjora, 2018, ss. 248-249; Reutter, 2021, s. 89). Ettersom vi valgte å gjennomføre en semistrukturert intervjuguide bidro det til rom for oppfølgingsspørsmål. Spørsmålene bunner i vår tolkning av informantens utsagn, på samme måte som at informantens svar viser til deres tolkning av våre spørsmål. Studiens overføringsverdi er relativt høy ettersom sosialarbeidere i ulike instanser kan møte på liknende problematikk. Oppgaven kan derfor bidra som ressurs til andre forskere, men ytterligere forskning rundt problematikken, samt flere informanter vil være nødvendig.

Funn

For å undersøke nærmere hvordan sosialarbeidere opplever relasjonsarbeid med seksuallovbruddsdømte i fengsel vil sentrale funn bli presentert. Inndelingen tar utgangspunkt i forskningsspørsmålene som omhandler relasjonsarbeid *i, gjennom og med* relasjon. Vi har valgt å dele inn funnene i undergrupper basert på ulike koder, knyttet til forskningsspørsmålene.

Arbeid i relasjon

Vi undersøkte hvordan sosialarbeidere opplever å stå *i* relasjon til mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Alle informantene opplevde at deres rolle som sosialarbeider bidro til å lettere etablere gode relasjoner til den innsatte. Dette i form av at informantene påpekte sin rolle i fengsel som mindre formell og autoritær sammenlignet med fengselsbetjenter. Den spesifikke grunnen for at deres rolle ble mindre formell var det noe ulike meninger om. Den ene informanten mente at det kom av stillingstittelen, mens den andre hevdet at det handlet om alder og erfaring. Den tredje mente derimot at den uformelle rollen kom av sivil bekledning og trakk fram «det er nok noen innsatte som forbinder uniform med autoritet og noe negativt». Vi ser altså at rollen som sosialarbeider i fengsel påvirker hvordan de står *i* relasjon til mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. På tross av ulike meninger om hvorfor den uformelle rollen var blitt utformet, påpekte alle innvirkningen dette hadde på relasjonsarbeidet. Noe en av informantene underbygget med å fortelle at «vi blir litt hobbypsykologer innimellom».

Omtale av seksuallovbruddsdømte blant kollegaer og skam rundt dommen er sentrale funn som er viktig å trekke fram. Informantene fortalte om viktigheten av å ikke plassere alle seksuallovbruddsdømte «i samme bås». De understreket at hver sak er forskjellig og unik, og måtte behandles deretter. Samtidig la informantene trykk på at det kunne være krevende å stå *i* relasjon til seksuallovbruddsdømte. Informanten uttrykte dette ved å til tider ha behov for å prate med kollegaer om de ulike situasjonene, noe de omtalte som å «ventilere». Når det kommer til hvordan kollegaer omtaler seksuallovbruddsdømte seg imellom, opplevde en av informantene at innholdet i praten foregikk på en lite saklig måte. Her ble det eksempelvis brukt utsagn som «uff, det er så motbydelig» og «å fysj, hørte dere». En av informantene fortalte også at negative kommentarer kunne forekomme på pauserommet. Prat om den innsattes pårørende ble også nevnt av informantene. Det ble pratet negativt om hvordan kone

og kjæreste fremdeles støttet den domfelte. En av informantene fortalte at det var vanskelig å prate med seksuallovbruddsdømte om dommen, og begrunnet det med at dommen er veldig stigmatiserende. Noe den andre informanten underbygget da hun fortalte at dommen «er svært skambelagt». Vi ser altså at sosialarbeiderne er relativt bevisst på dommen og stigmaet den medfører. Det generelle inntrykket er at samtlige av informantene har behov for å «ventilere» til andre kollegaer i fengselet. Hvordan de omtaler innsatte varierer, men har en tendens til å bevege seg i negativ retning.

Informantene påpekte viktigheten av å skille mellom mennesket og handlingen. Samtidig leste alle dommen i forkant av samtale med seksuallovbruddsdømte og hadde den i bakhodet hele tiden. Informantene fortalte også at noen hadde egen avdeling for seksuallovbruddsdømte, noe som førte til økt bevissthet rundt den innsattes dom både fra ansatte og andre innsatte. Informantene gav uttrykk for at handlingene ofte kunne være nokså grufulle, noe som vakte reaksjoner hos dem. De fortalte at de i enkelte tilfeller unngikk å gå i detalj i dommen. Informanten forteller «jeg leser straffeutmålingen [...] Det er klart det gjør noe med en, men samtidig når de sitter fremfor deg så er de jo folk de også og det er viktig å ta med oss». En annen uttrykte at «alle har rett til likeverdig behandling, selv om man ikke støtter den grufulle handlingen». Siste informant gikk ikke i detalj på selve handlingen, men påpekte at «man skal behandle dem likt uansett». Vi ser derfor at alle er bevisst arbeidet med å se personen framfor dommen, samtidig som at de gav uttrykk for hva de synes om selve dommen.

Funnene viser til en viss usikkerhet hos informantene i sin rolle som sosialarbeider i møte med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Dette i form av at de opplever det krevende å stå i relasjonen. Usikkerheten medfører at sosialarbeiderne blir stående i spagat. På den ene siden omtaler ansatte seksuallovbruddsdømte på en stigmatiserende måte, samtidig som de prøver å unndra seg dette ved å fortelle om et bevisst fokus på å se mennesket bak handlingene.

Arbeid gjennom relasjon

Vi undersøkte hvordan sosialarbeidere opplever å arbeide *gjennom* relasjon med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Samtlige informanter fortalte at seksuallovbruddsdømte får tilbud om å delta i behandlingsprogrammet SOTP (Sex Offender

Treatment Program). En vesentlig forskjell var at to av informantene har behandlingsprogrammet tilgjengelig i fengselet, mens en av informantene arbeider i fengsel uten etablert behandlingstilbud. De har likevel mulighet til å overføre seksuallovbruddsdømte til fengsler med behandlingsprogram. Dette kunne være utfordrende ettersom innsatte da potensielt må flytte flere timer vekk fra hjemstedet sitt. Informanten fortalte at «vi har ikke lykkes å sende noen [...] for å få dem til å delta i noe mer planlagt eller tilrettelagt program». Alle informantene forteller at de har psykologer tilgjengelig som innsatte kan benytte om ønskelig, uavhengig om de deltar i program eller ei. Noen av informantene vektla dommen og straffeutmålingen som en betydelig del av endring hos innsatte. En av informantene fortalte at «det å måtte gå gjennom en rettssak, avhør, fortelle familie og venner hva som skjer, det å faktisk motta en dom og bli satt inn i fengsel. Jeg tror det er mer avskrekkende for veldig mange enn selve endringsarbeidet som blir gjort i fengsel». Det er tydelig at det er forskjeller i behandlingstilbud på tvers av fengsel, noe som igjen kan ha betydning for grad av endring hos den domfelte.

Alle informantene fortalte at det er relativt liten grad av tilbakefall når det gjelder seksuallovbruddsdømte. De fortalte videre at den innsattes oppnådde endring i løpet av soningen varierer fra person til person, hovedsakelig ut fra den innsattes egen innsats, motivasjon og ønske om å endre seg. En av informantene fortalte «det er ingen endring som nytter dersom de innsatte ikke ønsker det selv. All endring må komme fra den personen som ønsker å bli endret». Dette samsvarer med uttalelse fra en annen informant, som påpekte viktigheten av at ønsket om endring må komme innenfra «Man kan ikke true noen til å gå i program, det vil ikke ha noe effekt». En annen informant fortalte at seksuallovbruddsdømte sjelden aksepterer dommen sin, og at dette kan gjøre endringsarbeidet utfordrende, «Når de innsatte selv er i fornektelse så blir det kjempevanskelig». Informantene opplever at innsattes egeninnsats er avgjørende for å oppnå endring. Det stilles forventninger til at innsatte selv tar ansvar og deltar i program, dersom de ønsker å oppnå endring.

Funnene viser til ulike arbeidsmetoder og behandlingsverktøy sosialarbeidere benytter i arbeid *gjennom* relasjon. Analysen viser til et sprik mellom hva samfunnet forventer av kriminalomsorgen og hva kriminalomsorgen oppnår i praksis. Samfunnet forventer en endring i den innsatte etter endt soning, men det blir tydelig at grad av oppnådd endring varierer ut ifra tilgjengeligheten på behandlingsprogram, samt innsattes motivasjon og innsats.

Arbeid med relasjon

Vi undersøkte hvordan sosialarbeidere opplever å arbeide *med* relasjon med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Kartlegging var noe alle informantene trakk fram som en viktig del av endringsarbeidet. Informantene fortalte at de benyttet kartleggingsprogrammet BRIK (behovs- og ressurskartlegging i kriminalomsorgen), som et steg på veien mot tilbakeføring til samfunnet. Informantene fortalte at kartleggingen som regel gjennomføres i starten av soningsforløpet, og er for mange første møte mellom innsatt og sosialarbeider. En av informantene forklarte at «god kartlegging er viktig for å finne ut hva som er den innsattes ressurser og behov. Man får en god relasjon gjennom dette. Det er like viktig å finne ut hvilke ressurser de har og hva de er gode til, slik at vi kan bygge videre på dette». Vi ser altså at samtlige av informantene anser kartlegging som en sentral del av arbeid *med* relasjon til den innsatte, og at dette er noe de prioriterer å bruke mye tid på. Ved å kartlegge nettverket dannes det et bilde på innsattes behov og ressurser, som er grunnlaget for videre endrings- og tilbakeføringsarbeid.

Samtlige av informantene vektlegger viktigheten av arbeid knyttet til det offentlige nettverket rundt innsatte under soningsopphold. Dette begrunnet de med at innsatte skulle ha et tilrettelagt nettverk etter endt soning. Utdanning og jobb var noe alle informantene vektla som en viktig ressurs. Informantene fortalte om et tett samarbeid med NAV, både statlig og kommunalt, for å få til arbeidsrettede tiltak. Ettersom handlingen er begått mot barn var informantene opptatt av et tett samarbeid med barnevernet. Spesielt når det gjaldt besøk av egne barn og eventuelle permisjoner underveis i soningen. Konfliktrådet ble også nevnt av alle informantene, da dette var en instans de var i kontakt med ved gjenopprettende prosesser. Informanten forteller at den innsatte i slike tilfeller får mulighet til å beklage seg til den fornærmede. Samtlige var opptatt av utdanning og arbeid, for å ha en så normal hverdag som mulig, samt at innsatte skulle ha en hverdag å gå til etter endt soning. Vi ser derfor at alle informantene hadde stort fokus på det offentlige nettverket til innsatte.

Når vi stilte spørsmål rundt arbeid med den innsattes private nettverk, fikk vi noe sprikende svar. Den ene informanten fortalte om et bevisst fokus på ivaretagelse av pårørende, og at det tilrettelegges for kontakt mellom innsatte og pårørende. Dette ble tilrettelagt både ved å

fokusere på å ha hyggelige besøksrom og utearealer, samt bruk av videosamtaler via nettbrett. De andre to informantene vektla ikke det private nettverket i like stor grad. Ingen av informantene har en tydelig plan eller strukturert tilnærming til kontakt med innsattes private nettverk. De fortalte at det ofte står på den pårørende å ta kontakt med fengselet. Informanten fortalte «vi har ikke noe mal på hvordan vi skal jobbe med nettverket der ute». Informantene opplevde, i varierende grad, kontakt med det private nettverket utfordrende. De fortalte at det kan være utfordrende eksempelvis grunnet brutte eller kompliserte relasjoner, og at innsatte ofte er alene. En av informantene fortalte «det er mange ganger at det blir brutte relasjoner som følge av dommen. Det kan være enormt vanskelig å tenke seg tilbake til et nærmiljø [...] Så det er mye skam». Dette underbygget en annen informant som fortalte at «mange av de som soner for sedelighet er ofte alene». Den siste informanten fortalte at samarbeid kan være spesielt utfordrende i de tilfellene der pårørende er i fornektelse og fengselet blir «den store stygge ulven». Det kommer også fram at ansatte i fengselet tidvis har negativ omtale av pårørende, seg imellom. Dette kom blant annet fram ved at ansatte hadde vanskelig for å forstå at kone og kjærester fremdeles kunne støtte domfelte. Vi ser altså at det er liten grad av fokus på samhandling med den innsattes private nettverk. Ingen av sosialarbeiderne jobber konkret og strukturert med pårørende. Dette fører igjen til at mengden kontakt mellom pårørende og innsatt avhenger av den pårørendes ønske og evne til å ta kontakt med fengselet.

Alle informantene sier at nettverk er grunnleggende i arbeid mot tilbakeføring og endring, på tross av dette arbeides det lite med det private nettverket. Basert på informantenes svar ser det ut til at det er et sprik mellom mengden av tid og ressurser brukt på kartleggingsarbeid, og relevansen dette har for endringsarbeid i sammenheng med det private nettverket. Kontakt med det private nettverk ble kun etablert ved pårørendes initiativ. Analyse av datamateriale gjør det tydelig at alle informantene opplever en grunnleggende usikkerhet knyttet til hvordan de skal arbeide i forhold til den innsattes private nettverk.

Diskusjon

For å finne svar på problemstillingen “*Hvordan opplever sosialarbeidere relasjonsarbeid med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn?*” utarbeidet vi tre forskningsspørsmål. Disse forskningsspørsmålene undersøker sosialarbeideres opplevelse av arbeid *i, gjennom og med* relasjon. Forskningsspørsmålene er utgangspunktet for inndelingen av diskusjon rundt funnene, hvor hvert av disse tar utgangspunkt i funn som vil bli diskutert i lys av teori og forskning.

I relasjon

Gjennom vårt første forskningsspørsmål søker vi kunnskap om hvordan sosialarbeidere opplever å stå *i* relasjon til mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Funn delen belyser et språk knyttet til hvordan sosialarbeider opptrer i møte med seksuallovbruddsdømte og hvordan ansatte omtaler dem seg imellom. Noe vi vurderer bunner i en usikkerhet i møte med brukergruppen. I dette delkapittelet vil vi diskutere hvordan usikkerheten påvirker informantenes profesjonelle yrkesutøvelse og om den kan bidra til stigma, eller eventuelt er forårsaket av stigma.

Spraket mellom yrkesutøvelsen og omtale på bakrommet kan sees i sammenheng med profesjonell og personlig (Kleppe, 2019, s. 141). Informantene gjør det tydelig at de opptrer respektfullt og profesjonelt i direkte kontakt med innsatte, der de ser personen bak handlingen. Samtidig er omtalen rundt den seksuallovbruddsdømte på bakrommet ikke like saklig. Informantene opprettholder sin profesjonalitet ved å påpeke at «alle har rett på likeverdig behandling [...]». Dette samsvarer med det yrkesetiske grunnlagsdokumentet, hvor verdier som likeverd, respekt og ikke-diskriminering står sentralt (Fellesorganisasjonen, 2019, ss. 4-5). Gjennom analysen av funnene kommer det fram at informantene leser straffeutmålingen til den domfelte, noe som gjør at dommen alltid vil ligge i bakhodet til informantene. Samtidig påpeker en av informantene at møte og relasjonen ofte blir annerledes når informanten faktisk møter personen, informanten sier «de er jo folk de også». Dette tyder på hvordan det å se mennesket bak handlingen fungerer i praksis. Noe som trolig henger sammen med informantens evne til å mentalisere, altså å få en forståelse for individets tanker og følelser (Wallroth, 2011, s. 12). Det vil dermed ikke si at informanten mentaliserer rundt hvorfor handlingen ble gjennomført, men heller mentaliserer rundt hvordan innsatte har det her og nå. Funnene viser hvordan det asymmetriske maktforholdet ikke blir like synlig da

informantene har en annen rolle i det sosiale systemet fengsel, sammenlignet med fengselsbetjenter. Den sivile bekledningen bidrar også til dette. Faktorene medfører trolig andre forventninger til rollen som sosialarbeider fra innsatte, og fungerer som en bidragsyter til mer åpenhet og gjensidighet i relasjonen (Levin, 2019, s. 42). Noe Paulsen mfl. anser som viktige faktorer for støtte, mestring og anerkjennelse (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017, s. 87). Verdiene det yrkesetiske grunnlagsdokumentet medbringer, mentalisering og det å se mennesket bak handlingen, gir informantene et sett med redskaper som bidrar til relasjonsarbeid og hvordan lettere stå *i* relasjonen (Levin, 2019, s. 42). Noe som kan hjelpe informantene på veien til å forstå og hjelpe mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn.

Funnene belyser hvordan profesjonell og personlig møtes i praksis, ved at personlige holdninger kommer til syne i noen av uttalelsene til informantene. Informanten starter med et utsagn fra et profesjonelt ståsted, men avslutter med egne holdninger. Eksempelvis «alle har rett på likeverdig behandling, selv om man ikke støtter den grufulle handlingen». Informantene forteller også at det kan være krevende å stå *i* relasjonen og vanskelig å prate med innsatte om dommen. Forskning viser at samhandling med domfelte, og da trolig også rundt dommen, kan føre til mer aksept (Feldmand & Crandall, 2007, s. 139). Ettersom dette er krevende og at det befinner seg en viss usikkerhet blant informantene, viser forskning til at kurs og riktig opplæring vil føre til holdningsendring og forståelse (Craig, 2005, s. 206; Friestad, Mjåland, & Pape, 2021, s. 3). En relasjonskompetent fagperson unngår å føle seg truet eller miste kontroll over egne reaksjoner, selv i nær relasjon til brukere (Aubert & Bakke, 2008, s. 83). Som nevnt i teoridelen er profesjonalitet ikke ensbetydende med at man må legge vekk sin personlige væremåte (Kleppe, 2019, s. 141). Å være personlig i møte med seksuallovbruddsdømte kan være nyttig, men bare dersom negative personlige holdninger og verdier ikke skinner gjennom. Det er dermed profesjonsutøveren sitt ansvar å reflektere over holdninger, samt rette kritisk blikk mot egen praksis (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 5). Dette som bidrag til kompetanseheving innenfor faget, samt profesjonell og personlig kvalitet i relasjonen med seksuallovbruddsdømte. Det er dermed ikke sagt at informantenes omtale av seksuallovbruddsdømte i alle tilfeller er bevisst. Dette ettersom stigma også kan forekomme gjennom ubevisste prosesser (Norvoll, 2019, s. 103). Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet veier stort fokus mot respekt (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 4). Det kan her diskuteres hvor respektfullt det er å omtale den domfelte med ord som «å fysj» og «uff, det er så motbydelig». Forskning viser at negative holdninger og stigma kan påvirke relasjonen og

rehabiliteringsforløpet (Grøndahl, Sandbukt, & Kristoffersen, 2021, s. 3). Samtidig som Craig (2005) påpeker at profesjonelles holdninger mot seksuallovbruddsdømte ofte bevegde seg i negativ retning. Negativ omtale av mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn kan føre til økt stigma og holdninger blant de ansatte, og samsvarer dermed ikke med profesjonsetikken. Informantene er relativt bevisst på dommen og stigmaet den medfører, noe som kommer til syne ved at de opplever det vanskelig å prate om dommen med innsatte.

Avslutning

Utgangspunktet for delkapittelet var å besvare vårt første forskningsspørsmål som omhandlet hvordan informantene opplevde å stå i relasjon til mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Spriket og usikkerheten informantene opplever i sin rolle har medført at de har utarbeidet mestringsstrategier for å kunne opprettholde sin profesjonalitet i møte med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Strategiene kommer til syne gjennom mentalisering og å se menneske bak handlingen. En annen strategi er informantenes omtale av seksuallovbruddsdømte på bakrommet. Omtalen viser til stigmatiserende holdninger knyttet til seksuallovbruddsdømte, noe som tydeliggjør viktigheten med kritisk refleksjon rundt egne holdninger og praksis. Som sosialarbeider følger man det yrkesetiske grunnlagsdokument. Strategiene kan derfor sees på som måter å skape profesjonell distanse for å muliggjøre ivaretagelse av sosialfaglige verdier og profesjonalitet.

Gjennom relasjon

Gjennom vårt andre forskningsspørsmål søker vi kunnskap om hvordan sosialarbeidere opplever arbeid *gjennom* relasjon med seksuallovbruddsdømte. Funnene viser til et sprik mellom kriminalomsorgens visjon «straff som endrer» og arbeidet i praksis. Fra funn ser vi at den innsattes motivasjon er avgjørende for deltakelse i program, samt for å oppnå endring. Vi vil diskutere rundt spriket mellom visjonen «straff som endrer» og arbeidet i praksis, samt hvilke faktorer som kan påvirke endringsarbeidet.

Samtlige av informantene forteller at behandlingsprogrammet SOTP blir benyttet, men at tilgjengeligheten varierer basert på geografisk beliggenhet. Deltakelse i endringsprogrammet SOTP er frivillig uavhengig om det er i nær eller fjern geografisk avstand. Dette innebærer at den innsatte selv må ønske endring, samt inneha den motivasjonen og innsatsen som trengs

for å oppnå dette. Flere av informantene trekker fram at enkelte ikke aksepterer dommen sin. Dette er en faktor som påvirker den innsattes motivasjon og ønske om endring, og som kan være et hinder for arbeid *gjennom* relasjon (Levin & Ellingsen, 2019, s. 115). Det foreligger ikke tydelige føringer knyttet til motivasjonsarbeid, noe som kan medføre en grunnleggende usikkerhet blant ansatte. Ansvar for deltakelse i programmet er i stor grad overlatt til de innsatte. Sosialarbeidere har dermed en viktig rolle som motivator, noe som underbygges av Banduras teori om self-efficacy (Manger, 2018, s. 242). På bakgrunn av denne teorien blir det tydelig at individer har stor nytte av andres støtte for å oppnå mestring og endring. Ettersom behandlingsprogrammet er frivillig vil det kreve relasjonskompetente fagfolk, som møter personen der de er og jobber med motivasjon med utgangspunkt i dette. Dette viser til at relasjonens kvalitet er sentral, og kan være avgjørende for endringsarbeidet (Aubert & Bakke, 2008, s. 16). Det faktum at behandlingsprogrammet ikke er tilgjengelig i alle fengsel og at enkelte derfor må flytte for å kunne delta, gjør at motivasjonsprosessen blir mer krevende, men desto viktigere å rette fokus mot. På den andre siden bidrar frivilligheten til brukermedvirkning, noe som kan ha positiv innvirkning på relasjonen mellom innsatt og sosialarbeider (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017, s. 87). En viktig verdi som kommer fram av det yrkesetiske grunnlagsdokumentet er «respekten for den enkeltes integritet», noe som blant annet ivaretas gjennom tilrettelegging for brukermedvirkning (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 4). Selve relasjonen mellom den innsatte og sosialarbeider kan påvirke den innsattes interesse for programmet og motivasjon for endring. Dette underbygger Paulsen mfl. ved at relasjonsarbeid kan bidra til opplevelse av støtte mestring og anerkjennelse, blant annet gjennom brukermedvirkning (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017, s. 87).

Samfunnets holdninger og stigma knyttet til dommen vil kunne påvirke den ansatte i møte med seksuallovbruddsdømte (Levin & Ellingsen, 2019, s. 116). Vi vet at det ikke snakkes noe særlig om dommen mellom sosialarbeider og innsatt, noe som kan påvirke mulighet for endring. Dette kan ses i sammenheng med at lovbruddet er tabubelagt, og kan føre til at enkelte unngår å tematisere dommen da det oppleves for krevende å snakke om. Dette underbygger Jahnke mfl. i sin artikkel ved at enkelte opplever å få sterke reaksjoner på handlingen (Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 22). Å unngå å prate om dommen står i strid med et av formålene med visjonen «straff som endrer», da det skal legges til rette for endring hos den innsatte (Kriminalomsorgen, 2021, s. 9). Dette viser at kunnskap rundt tematikken er

viktig, for å ha redskap til å håndtere situasjonen på en adekvat måte. Sosialarbeiderens egen kompetanse, for forståelse og erfaring innenfor problematikken er noe som kan spille inn på arbeid *gjennom* relasjon (Levin & Ellingsen, 2019, s. 115). Ettersom noen fengsler har behandlingsprogram og andre ikke, kan man stille spørsmål om dette er en faktor som påvirker sosialarbeidernes kompetanse og erfaring innenfor endringsarbeid med seksuallovbruddsdømte. Både Craig og Friestad mfl. fremhever viktigheten av kunnskap og kurs knyttet til problematikken, for økt forståelse av brukergruppen (Craig, 2005, s. 206; Friestad, Mjåland, & Pape, 2021, s. 3).

Avslutning

Med bakgrunn i vårt andre forskningsspørsmål som omhandler hvordan sosialarbeider opplever arbeid *gjennom* relasjon med seksuallovbruddsdømte, har vi nå sett nærmere på spriket mellom visjonen «straff som endrer» og arbeidet i praksis. Diskusjonen viser at geografisk plassering vil kunne påvirke mulighet for endring. En positiv side ved programmets frivillighet er å sikre de innsattes brukermedvirkning, noe som igjen kan ha en positiv innvirkning på relasjonen mellom sosialarbeider og innsatt. Videre ser vi at viktigheten av sosialarbeiders evne til å motivere er avgjørende, ettersom programmet er helt frivillig. Det kan dog se ut til at det er lite målrettet arbeid med den innsattes motivasjon, noe som fører til en grunnleggende usikkerhet blant ansatte. Lite motivasjonsarbeid kan være påvirket av stigma knyttet til dommen og at ansatte av den grunn finner det vanskelig å snakke om lovbruddet med innsatte. Sosialarbeiderne håndterer derfor arbeid *gjennom* relasjon ved å benytte profesjonell distanse som håndteringsmekanisme, noe som går på bekostning av rehabiliteringsarbeidet.

Med relasjon

Gjennom vårt tredje og siste forskningsspørsmål søker vi kunnskap om hvordan sosialarbeidere opplever arbeid *med* relasjon med seksuallovbruddsdømte. Fra funndelen vet vi at informantene anser kartlegging som en sentral del av arbeidet. Det ble også synlig at alle så på nettverket som viktig, men at arbeid med offentlig nettverk var betydelig mer tematisert enn den domfeltes private nettverk. I dette delkapittelet vil vi se nærmere på betydningen av arbeid *med* relasjoner.

Funnene viser til at det foreligger et sprik mellom informantenes poengtering av viktigheten med nettverk, både offentlig og privat, og hva som blir prioritert i rehabiliteringsforløpet. Dette i form av at de bruker mye tid og ressurser på å kartlegge innsattes nettverk, men nærmest kun retter fokus mot det offentlige nettverket i arbeidet. Dette gjør innsatte mer praktisk forberedt på en hverdag uten sosialarbeider, fengselets rammer og ressurser. Ettersom mye tid og ressurser blir brukt på kartlegging av den innsattes nettverk, kan det stilles spørsmål rundt hvorfor det ikke arbeides videre med det private nettverket. Viktigheten med å ivareta det private nettverket viser seg å være betydelig, både for den innsatte selv, men også for private relasjoner på utsiden (Hansen, Arvesen, & Tonholm, 2013, s. 185). Familien er viktig med tanke på hjelp og omsorg, og kan dermed være en ressurs for den innsatte både underveis og etter soning (Fyrand, 2018, ss. 116-117). Informantenes håndtering, og eventuelle mangelfulle håndtering, av det private nettverket kan ses på som en grunnleggende usikkerhet. Det foreligger ingen tydelig plan på hvordan de skal ivareta eller arbeide med innsattes private relasjoner. En av informantene legger derimot vekt på tilrettelegging av besøksrom, uteareal og kommunikasjon via nettbrett. Noe som kan anses som tilrettelegging av arbeid *med* relasjoner.

Funnene poengterer at samhandling med privat nettverk til tider kunne oppleves utfordrende ettersom innsatte ofte hadde brutte og kompliserte relasjoner som konsekvens av handlingen. Dette kan ses i lys av stigma ved at det forekommer sterke stigmatiserende holdninger og sinne knyttet til seksuallovbruddsdømte fra samfunnet (Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 22). Som igjen fører til utestengelse, brutte relasjoner og diskriminering (Jahnke, Imhoff, & Hoyer, 2014, s. 21). Andre utfordringer informantene opplevde var pårørendes mangel på aksept av dommen, noe som kan vanskeliggjøre arbeid *med* relasjon. Gjennom uttalelser i samtaler mellom kollegaer kommer det fram stigmatiserende holdninger ovenfor domfelte og dens pårørende. Disse holdningene kan påvirke innstillingen sosialarbeiderne har ovenfor det private nettverket, noe som muligens bidrar til lite motivasjon for kontaktetablering. Ved å se dette i sammenheng med mangelfull plan på kontakt med private nettverk bidrar det til at sosialarbeider ikke fungerer som brobygger mellom bruker og deres nettverk (Berge, Karagöz, & Frantzen, 2012, s. 326).

Avslutning

Vårt siste forskningsspørsmål omhandler hvordan sosialarbeidere opplever arbeid *med* relasjon med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Alle informantene peker på viktigheten av arbeid *med* relasjon, men viser til en usikkerhet rundt arbeid med det private nettverket og mister dermed en viktig del av innsattes ressurser. Stigma rundt mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn bidrar til at mange innsatte er alene og har brutte relasjoner. Dette gjør arbeid med innsattes private relasjoner mer utfordrende og tidkrevende, det kan dermed bli «enklere» å kun rette fokus mot det offentlige nettverket. Samtidig viser omtale mellom kollegaer til visse holdninger knyttet til seksuallovbruddsdømte sitt private nettverk. Dette er noe som gjør at profesjonsutøver sin motivasjon rundt arbeid med privat nettverk kan være minimal. Dette i sammenheng med mangelfulle retningslinjer og mal rundt slikt arbeid. Profesjonsutøvere utvikler derfor en distanse til det private nettverket, ved at de heller prioriterer arbeid *med* det offentlige nettverk.

Konklusjon

Gjennom studien har vi fått innblikk i hvordan sosialarbeidere opplever relasjonsarbeid med mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Problemstillingen ble valgt på bakgrunn av at det foreligger sterke stigmatiserende holdninger til mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Dette kan derfor anses som et ekstremtilfelle innen sosialfaglig arbeid. Ved å studere hvordan sosialarbeidere opplever relasjonsarbeid med en sterkt stigmatisert gruppe, gir det grunnlag for å si noe mer generelt om sosialarbeiders håndtering av egne holdninger i møte med brukere. Denne kunnskapen vil være aktuell for andre instanser og være til hjelp for sosialarbeidere.

Fra forskningsspørsmålene og diskusjonen blir det tydelig at utfordringene profesjonsutøverne møter starter med arbeid *i* relasjon, og ser ut til å forplante seg videre i arbeid *gjennom* og *med* relasjon. På bakgrunn av dette har vi sett at sosialarbeiderne benytter ulike mestringsstrategier for å stå *i* relasjon til mennesker som er dømt for seksuelle handlinger mot barn. Strategiene kommer til syne gjennom «ventilering» blant kollegaer og begrenset emosjonell involvering i dommen. Videre så vi at det foreligger en usikkerhet blant sosialarbeiderne om hvordan motivere seksuallovbruddsdømte mot endring. Noe som bunner i personlige holdninger og ubehag rundt samtale om dommen. Studien viste til slutt hvordan arbeid *med* relasjoner ble utøvd i praksis, der det private nettverket nærmest ble glemt i prosessen. Oppsummert ser vi at personlige holdninger og stigma til tider overskygger kvaliteten av relasjonsarbeidet. Stigma foregår som bevisste og ubevisste prosesser, noe som medfører at profesjonsutøver ikke nødvendigvis er bevisst egne holdninger og deres påvirkning til relasjonene. Uavhengig av brukergruppe vil det derfor være viktig for sosialarbeidere å reflektere over personlige verdier og holdninger, for å rette et kritisk blikk mot egen praksis. Dette også gjerne i kollegiale drøftinger med veiledning og idemyldring. Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet stiller høye krav til emosjonell involvering gjennom formulering av verdier og holdninger som er sentrale for sosialarbeideres yrkesutøvelse. Opplevelse av emosjonell involvering vil variere fra person til person, i tillegg til hvilke brukergruppen en samhandler med. Enkelte brukergrupper har mer komplekse utfordringer enn andre og utfordrer gjerne sosialarbeiderens egne verdier og holdninger i større grad. Dette kan igjen føre til at sosialarbeidere utvikler håndteringsmekanismer. Studien konkluderer med at sosialarbeidere opplever relasjonsarbeid med seksuallovbruddsdømte som krevende og derfor etablerer håndteringsmekanismer i form

av en profesjonell distanse. Distansen innebærer en tosidighet, der distansen på den ene siden gjør at sosialarbeiderne klarer å stå i relasjonene. Mens på den andre siden medfører distansen utfordringer i endringsarbeidet ettersom sosialarbeider unngår involvering til en viss grad.

Når vi nå har studert stigmatiserende holdninger i fengsel er det for å belyse hvordan profesjonsutøver ivaretar sin profesjonalitet i møte med stigmatiserte brukergrupper. Dette vil være overførbart til andre instanser og brukergrupper med tilknyttet stigmatproblematikk. Som profesjonsutøver i sosialfaglig arbeid møter en brukergrupper i ulike livssituasjoner. Profesjonalitet og profesjonsrettede verdier skal derfor, uavhengig av brukergruppe, stå sentralt gjennom hele arbeidsprosessen. Konflikt mellom egne stigmatiserende holdninger til brukergrupper og profesjonelle verdier bunner ut i en profesjonell distanse. Denne distansen vil kunne oppstå innenfor flere sosialfaglige instanser. Det vil derfor være viktig fra overordnet hold å rette fokus mot stigmatproblematikk. Dette kan eksempelvis gjøres gjennom å forske mer på stigma i hjelpeapparatet, samt kurs knyttet til problematikken for ansatte i helse- og sosialsektoren. Dette vil være fordelaktig for sosialarbeidere, brukere og samfunnet som helhet. Studien kan være en ressurs for studenter og fagfolk som søker kunnskap knyttet til relasjonsarbeid og stigma innad i hjelpeapparatet. Oppgavens fokus på stigmatproblematikk er som nevnt relevant for flere instanser innenfor sosialt arbeid. På tross av dette er det lite nasjonal forskning om stigma i hjelpeapparatet og hvordan man som profesjonell kan håndtere dette. I denne sammenheng er det aktuelt å forske på stigmaets generelle påvirkningskraft i rehabiliteringsforløpet, samt brukerens opplevelse av stigma i møte med hjelpeapparatet. Det vil også være nødvendig å forske på hvordan sosialarbeidere kan unngå å etablere den profesjonelle distansen, og om kursing og veiledning kan være en sentral faktor for å forebygge dette.

Bibliografi

- Aubert, A.-M., & Bakke, I. M. (2008). *Utvikling av relasjonskompetanse*. Gyldendal Akademisk : Oslo.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Barndommen kommer ikke i reprise*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Berge, T., Karagöz, E. M., & Frantzen, C. (2012, Desember 3). En modell for boligfaglig samhandling... *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, ss. 324-333.
- Craig, L. A. (2005, Mai 1). The impact of training on attitudes towards sex offenders. *Journal of sexual aggression*, ss. 197-207.
- Ellingsen, I. T., & Skjefstad, N. S. (2019). Anerkjennelse, myndiggjøring og brukervedvirkning. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *Sosialt arbeid en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Falch-Nilsen, K., & Billington, T. (2016, Mars 12). "Jævla pedo!". Hentet fra Nr.no: https://www.nrk.no/dokumentar/xl/_jaevla-pedo__-1.12819657
- Feldman, D. B., & Crandall, C. (2007, Februar). Dimensions of Mental Illness Stigma: What About Mental Illness Causes Social Rejection? *Journal of Social and Clinical Psychology*, ss. 137-154.
- Fellesorganisasjonen. (2019, November). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Hentet fra Fo.no: <https://www.fo.no/yrkesetikk/fo-yrkesetisk-grunnlagsdokument-2019-2023-article6951-1346.html>
- Flaarønning, G. (2018, Januar 26). *Listhaug mener «monster»-beskrivelse vil avskrekke overgripere*. Hentet fra Nr.no: <https://www.nrk.no/norge/listhaug-mener-monster-beskrivelse-vil-avskrekke-overgripere-1.13886503>
- Friestad, C., Mjåland, K., & Pape, H. (2021, September 22). Prison officer students' perceptions of persons convicted of sexual crimes. *European journal of criminology*, ss. 1-16.
- Fyrand, L. (2018). *Sosialt nettverk teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Goffman, E. (2010). *Stigma Om avvigerens sociale identitet*. Fredriksberg: Samfundslitteratur.
- Grøndahl, P., Sandbukt, I. J., & Kristoffersen, R. (2021, September 14). Farlige, fremmede og uten impulskontroll? Norske avisers omtale av seksuelle overgrep. *Norsk Medietidsskrift*, ss. 1-15.
- Hansen, G. V., Arvesen, P. A., & Tonholm, T. (2013, Desember 13). Pappa i fengsel - hvordan ivaretas familien? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, ss. 185-194.
- Håkonsen, K. D. (2016, Februar 26). *Seksualforbrytere på kurs for å hindre nye overgrep*. Hentet fra Fontene.no: <https://fontene.no/nyheter/seksualforbrytere-pa-kurs-for-a-hindre-nye-overgrep-6.47.335940.f89d150930>

- Helse Stavanger. (u.d.). *Endringsprogrammet for sedelighetsdømte*. Hentet fra helse-stavanger.no: <https://helse-stavanger.no/arrangementer/endringsprogrammet-for-sedelighetsdomte>
- Helsenorge. (2021, November 29). *Pedofili*. Hentet fra Helsenorge.no: <https://www.helsenorge.no/sykdom/psykiske-lidelser/pedofili/#hva-er-pedofili>
- Jahnke, S., Imhoff, R., & Hoyer, J. (2014, Juni 20). Stigmatization of People with Pedophilia: Two Comparative Surveys. *Archives of sexual behaviour*, ss. 21-34.
- Killén, K. (2008). *Profesjonell utvikling og faglig veiledning - et fellesfaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kleppe, L. C. (2019). Sosialfaglig kompetanse. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *Sosialt arbeid en grunnbok* (ss. 139-153). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kojan, B. H., & Storhaug, A. S. (2019). Erfaringsbasert kunnskap og refleksiv praksis. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *Sosialt arbeid en grunnbok* (ss. 184-195). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kriminalomsorgen. (2021, November 27). *Verksemdsstrategi for kriminalomsorga 2021–2026*. Hentet fra Kriminalomsorgen.no: <https://www.kriminalomsorgen.no/virksomhetsstrategi.549866.no.html>
- Kriminalomsorgen. (u.d.). *Om kriminalomsorga*. Hentet fra Kriminalomsorgen.no: <https://www.kriminalomsorgen.no/om-kriminalomsorgen.533223.no.html>
- Kriminalomsorgen. (u.d.). *Straff i fengsel*. Hentet fra kriminalomsorg.no: <https://www.kriminalomsorgen.no/straff-i-fengsel.516314.no.html>
- Levin, I. (2019). Sosialt arbeid som spenningsfelt. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *Sosialt arbeid en grunnbok* (ss. 36-46). Oslo: Universitetsforlaget.
- Levin, I., & Ellingsen, I. T. (2019). Relasjoner i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *Sosialt arbeid en grunnbok* (ss. 112-124). Oslo: Universitetsforlaget.
- Manger, T. (2018). Læring og forventning om mestring. I T. Manger, S. Lillejord, T. Nordahl, & T. Helland, *Livet i skolen* (ss. 241-268). Bergen: Fagbokforlaget.
- Mews, A., Bella, L. D., & Purver, M. (2017). *Impact of evaluation of the prison-based Core Sex Offender Treatment Programme*. London: Det britiske justisdepartementet. Hentet fra Nr.no.
- Nordhaug, I. (2018). *Kva ser vi - kva gjer vi?*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Norvoll, R. (2019). Sosiale avvik og sosial kontroll. I E. Brodtkorb, & M. Rugkåsa, *Mellom mennesker og samfunn* (ss. 97-117). Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Paulsen, V., Aune, J. A., Melting, J. K., Stormyr, O., & Berg, B. (2017, Juni 21). Relasjonen som plattform i møte med ungdom i barnevernet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, ss. 84-94.
- Reutter, L. (2021). Forskningsetikk og personvern. I I. Stuvøy, & G. T. Tøndel, *En smak av forskning* (ss. 89-98). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Shulman, L. (2018). *Kunsten å hjelpe individer og familier*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skorstad, B. (2019). Profesjonsetikk. I S. B. Eide, & B. Skorstad, *Etikk - til refleksjon og handling i sosialt arbeid* (ss. 174-202). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Starckjohann, G., Berntsen, V., Rannug, L. F., Eriksen, M. K., & Frydenlund, J. B. (2015, Juni 22). Fra utdanning til praksis - bruk av åpen dialog og nettverksmøter. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, ss. 150-160.
- Stokken, R., Andenes, E., Båtevik, F. O., & Folkestad, B. (2021). *Skriveboka h21*. Volda: Høgskulen i Volda.
- Straffeloven. (2005, Mai 20). *Lov om straff (straffeloven)*. Hentet fra lovdata.no: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>
- Tjora, A. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2021). Tematisk analyse. I I. Stuvøy, G. Tøndel, & A. Tjora, *En smak av forskning* (ss. 241-249). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- VERBI Software. (2021). *MAXQDA2022 (dataprogram)*. Berlin.
- Wallroth, P. (2011). *Mentaliseringsboken*. Oslo: Arneberg forlag.
- Wernersen, C. (2018, Juli 13). *Rapport: Behandling av seksualforbrytere i fengsel fungerer ikke*. Hentet fra Nrk.no: https://www.nrk.no/norge/rapport_-_behandling-av-seksualforbrytere-i-fengsel-fungerer-ikke-1.14115422